

Prof. Dr. phil. Josef Vojvodík, M.A.
Ústav české literatury a literární vědy FF UK
nám. Jana Palacha 2
116 38 Praha 1
e-mail: Josef.Vojvodik@ff.cuni.cz

Posudek na bakalářskou práci Věry Točínové

Pásmo Guillaumea Apollinairea a jeho odraz v Novém Ikarovi Konstantina Biebla

Tématem bakalářské práce Věry Točínové je srovnání polytematického typu básně Guillaumea Apollinairea *Zone* jako „genotextu“ Bieblova *Nového Ikara*. Již na tomto místě třeba zdůraznit, že předkládaná práce přesahuje nejen svým rozsahem, ale především zpracováním daného tématu a jeho vysokou úrovní obvyklý rámec bakalářských prací.

Práce je rozdělena na dvě hlavní části, dělí se dále na další kapitoly: v první části sleduje autorka především recepci Apollinairova *Pásma* v české poezii 20. let, formální a sémantické aspekty Apollinairovy básně ve vztahu k Bieblovu *Novému Ikaru*. Ve druhé části práce se soustředí na rozbor formálních aspektů *Nového Ikara* (verš, rým, interpunkce a grafická podoba, gramatická struktura) a na interpretaci Bieblovy básně se zvláštním zřetelem na její mytopoetické a psychopoetické významy. Zároveň však autorka neztrácí ze zřetele srovnávací intertextové hledisko a přístup a stále znovu se vrací k Apollinarovu *Pásmu*, aby ukázala, jak Biebl zpracovává a přetváří impulsy Apollinairovy básně.

Jde o nesnadný úkol, nejen proto, že *Nový Ikaros* je nejrozsáhlejší pásmovou básní české poezie 20. let, jejíž literárněvědná recepce (což ostatně platí pro celé Bieblovo dílo) je - ve srovnání s pásmovými básněmi Vítězslava Nezvala nebo Jiřího Wolкера – poměrně skromná, ale především z toho důvodu, že *Nový Ikaros* je básnickým textem, který „vzorec“ polytematického typu básně radikálním způsobem přetváří. To souvisí se skutečností, které si je Věra Točínová dobře vědoma: sémantické a významové topoi Bieblovy básně nevytvářejí uspořádanou a hierarchizovanou strukturu, zároveň však nejde ani o libovolné řetězce asociací, které by zakládaly nesoudržnost celého textu, jak bývá často zdůrazňováno. Dosud nebylo uspokojivě zodpovězeno, co jednotlivé významové celky *Nového Ikara*, které rozpadávají a jsou jakoby pohlcovány textem samotným, drží pohromadě. Na tuto otázku se pokouší práce Věry Točínové odpovědět nebo přinejmenším možnou odpověď naznačit.

Uznání zasluhuje již autorčina pozornost a akribie, s níž přistupuje k popisu a srovnání formálních aspektů obou básní, jejich veršových systémů a básnických resp. rétorických figur nebo uplatnění gramatických osob. Zde Věra Točínová dospívá ke zjištění, že „*Biebl posouvá*

hranici rozdělení dvou básnických já na miriádu osobností lyrického subjektu, které jej vyjadřují jednak jako konkrétní osobu básníka, a to i v minulosti a vzpomínce (já) a zároveň ostatní já stylizuje do rozličných rolí, pro které užívá druhou osobu jednotného čísla (ty)" (s. 33). Zde zaujme řada pěkných a podnětných postřehů, např. k roli (vzpomínajícího) básnického Já, které je v textu – pro posílení autentičnosti – přítomné citátem jména „Konstantin“. Autorčin postřeh možno ještě dále rozvést: v méně explicitní a poněkud zašifrované podobě se jméno „Konstantin“ objevuje již v prvním verši básně a sice skryté ve jméně „Cařihrad“ (tj. Konstantinopol): „*Přichází noc už za tmy vplul parník do ulic Cařihradu*“. Cesta básnického Já, jeho „*plavba všemi moři*“ začíná již ve vstupním verši básně a je to právě ona, která je jedním z centrálních motivů. Ten také celý text „obepíná“ a spojuje. Etymologií „Cařihradu“ jako „města carů“, „sídla císaře“, je zároveň naznačeno, že „Konstantin“ je také suverénním vládcem tohoto jím konstituovaného básnického světa. Přesný je také autorčin postřeh, že „*[B]ásnickovo já je v Novém Ikarovi spíše syntézou mnoha já: vzpomínajícího a vzpomínaného, chlapce Konstantina, Biebla cestovatele, Biebla vojáka atd.*“ (s. 52). Existence básnického já je decentrizovanou existencí, bez pevného středobodu, stejně tak, jako je celý svět *Nového Ikara* decentrizovaným světem, v pohybu, jehož ohnisko se neustále mění a přeskupuje.

I přes tuto také tematickou decentrizaci je možné rekonstruovat několik tematických topoi, především, jak Věra Točínová ukazuje, motiv války a smrti, podložený vlastní básnickovou zkušeností. Barokizující, depresivní tematizace pomíjivosti života, rozleptává základní topoi poetismu: bezstarostný a „nezkažený“ svět her, viděný naivně dětskou optikou. S tématem války a smrti je v *Novém Ikaru*, jak autorka ukazuje, zvláštním způsobem spojeno téma lásky a milostného života: imperativ lásky je, jak se zdá, tím jediným imperativem, který dává světu, zmítanému principem destrukce, určitý smysl a soudržnost. Nikoliv náhodou je sloveso „miluji“ jedním s posledních slov celé básně. Významově se vztahuje s sémantice pohybu, změny a (ovidiovské) proměny, trvání a plynutí, také ve smyslu bergsonovského „durée“: „*Miluji změnu / pluji všemi moři*“.

Láska nikoliv jako ideál, nýbrž jako smyslový, tělesný kontakt se světem. S tím koresponduje pozoruhodné téma orality, inkorporace a kanibalismu milenců. V návaznosti na teorii melancholie Pierra Fédidy a Héléne Thomasové si autorka všímá pozoruhodného psychologického momentu, který je pro Bieblův tvůrčí psychotyp nepochybně vysoce relevantní, totiž vztah mezi symbolickým kanibalismem a melancholií.

Závěrem možno shrnout, že Věra Točínová prokázala ve své bakalářské práci výbornou schopnost komparativního přístupu k básnickým textům a stejně tak – vedle výborné obeznámenosti s odbornou literaturou - profesionální schopnost metodicky kontrolovaného

rozboru formálních aspektů a nápadité interpretace básnické sémantiky Bieblova *Nového Ikara* ve vztahu k Apollinairově *Zone*. Proto mohu bakalářskou práci Věry Točínové jednoznačně doporučit k přijetí a obhajobě jako v ý b o r n o u .

Prof. Dr. phil. Josef Vojvodík, M.A.

V Praze dne 29. června 2012